

Tillsyn och egenkontroll

Som framgår av 2 kap. MB ska alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skaffa sig den kunskap som behövs för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet. Dessutom ska den som avser bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd utföra de skyddsåtgärder, iakttä de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. För en verksamhet eller åtgärd krävs därför undersökningar såväl inför ansökan och uppstart som löpande under den tid verksamheten bedrivs. För en verksamhet med stor påverkan på omgivningen krävs större kunskap och mer utredningar för att visa att dess påverkan kan anses tillåtlig.

Uppföljning och kontroll av verksamheten

Egenkontroll enligt miljöbalken

De krav som anges i 2 kap. i miljöbalken återfinns och preciseras i andra delar av miljöbalken. Allmänt gäller exempelvis, enligt 26 kap. 19 § MB, att den som bedriver verksamhet eller vidtar åtgärder som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller påverka miljön fortlöpande ska planera och kontrollera verksamheten för att motverka eller förebygga sådana verkningar. Denne ska också genom egna löpande undersökningar eller på annat sätt hålla sig underrättad om verksamhetens eller åtgärdens påverkan på miljön.

Utöver detta gäller, för tillstånds- eller anmälningspliktiga verksamheter enligt 9, 11–14 kap. MB, särskilda regler om egenkontroll enligt förordning (1998:901) om verksamhetsutövers egenkontroll. Enligt förordningen om verksamhetsutövers egenkontroll ska en verksamhetsutövare kunna visa upp vilken påverkan den egna verksamheten har på omgivande miljö. Egenkontrollprogrammet skall även fastställa och fördela det organisatoriska ansvaret och visa rutiner för att fortlöpande förebygga, förhindra och minimera risker samt påverkan på människor och miljö. Kontrollprogrammet omfattar i många fall även ett recipientkontrollprogram för att undersöka de effekter som verksamheten har eller kan ha på omgivande miljö.

Den huvudsakliga miljöpåverkan som en fiskodling medför i sin omgivning är utsläpp av näringsämnen till vatten. För påverkan på vattenområdet finns beslutade gränsvärden (normer) för ämnen som inte får överskridas. Dessa regler återfinns i miljöbalkens 5 kap. med hänvisning till förordning (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön. Beräkning av utsläppen från en planerad verksamhet samt bedömning av hur dessa påverkar gällande gränsvärden och miljö i omgivningen bör utföras av erfaren miljökonsult.

Egenkontroll gällande riskbaserad produktion och HACCP

Företagaren ska upprätta ett egenkontrollsystem för att regelbundet kontrollera att de åtgärder som behövs på livsmedelssidan enligt principerna för riskbaserad produktion, är fullständiga och effektiva. Se vidare i ETG avdelning hygien, HACCP och avdelning riskbaserad produktion.

Tillsyn

När man bedriver en verksamhet som omfattas av miljöbalkens bestämmelser har tillsynsmyndigheten ett ansvar att kontrollera verksamhetens efterlevnad av miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som meddelats med stöd av miljöbalken. Brott mot miljöbalken kan enligt 29 kap. leda till böter eller fängelse. För överträdelse mot miljöbalken kan

Tillsyn av en fiskodling och på en odling med öppna kassar. Foto: Tina Hedlund

enligt 30 kap. även miljöstraffavgifter meddelas på mellan 1000 och 1 000 000 kr beroende på överträdelsens allvar och betydelsen av den bestämmelse som överträdelsen avser.

Vattenbruk

Tillsynen över en miljöfarlig verksamhet är delad mellan Länsstyrelsen och kommunen. För mindre anläggningar (< 40 ton foderförbrukning) har vanligen kommunen tillsynsansvaret medan länsstyrelsen har ansvaret för tillståndspliktiga verksamheter. Länsstyrelsen kan dock, på begäran av en kommun, delegera tillsynsansvaret enligt miljölagstiftningen till kommunen och den nämnd som har ansvar för miljöskyddsfrågor. Vanligen utövar dock Länsstyrelsen tillsynen av vattenbruksanläggningar med en foderförbrukning över 40 ton per år, både enligt fiskerilagstiftningen och miljölagstiftningen. Länsstyrelsen är även tillsynsmyndighet för djurskyddet vid odlingarna samt enligt livsmedelslagstiftningen och de övergripande EU-bestämmelserna för primärproduktionsledet fram till och med slakt.

Kommunen är tillsynsmyndighet över alla vattenbruksanläggningar med foderförbrukning på mindre än 40 ton per år inklusive de som varken behöver anmälan eller tillstånd. Kommunen kontrollerar även hanteringen av animaliska biprodukter på produktionsplatsen och eventuell nedgrävning m.m. av dessa.

Fiskhälsa

Jordbruksverket ansvarar för offentliga kontroller av alla anmälnings- och tillståndspliktiga vattenbruk, se kontroll och övervakning vid vattenbruk samt förordningen om offentlig kontroll (EU 2017/625). Kontrollen är riskbaserad och antalet kontroller och

provtagningsfrekvensen beror på vilken riskklass anläggningen har. Alla vattenbruk ska också ha hälsoövervakning. Den kan utföras av Jordbruksverket i samband med den offentliga kontrollen eller av en av Jordbruksverket godkänd djurhälsoorganisation eller veterinär. Proverna analyseras av SVA.

Slakteri

Det är Livsmedelsverket som är ansvarig myndighet för livsmedelslagstiftningen och utför tillsynen om slaktvolymen överskrider 250 ton per år. Om företaget slaktar mindre än 250 ton fisk per år utför istället kommunen tillsynen enligt livsmedelslagstiftningen. Slakterier och beredningsverksamheter regleras även av förordningen om miljöfarlig verksamhet där Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedriver tillsynen inom respektive kommun.

Årliga rapporteringar

Den som bedriver en tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet, till exempel fiskodling med mer än 40 ton foderförbrukning per år, ska årligen lämna in en miljörapport till sin tillsynsmyndighet. Miljörapporterna lämnas på webben via Svenska miljörapporteringsportalen (SMP) senast den 31 mars varje år. Den ska bl.a. innehålla en redovisning av hur miljötilståndet med dess villkor har efterlevts, men även ge tillsynsmyndigheten ett bra underlag för tillsynen och ge underlag för internationell rapportering i de fall detta är aktuellt.

För dig som ska lämna miljörapport finns det Vägledning på Naturvårdsverkets webbplats.

Dessutom skall en rapport årligen sändas in till Jordbruksverket där man beskriver verksamheten. Du måste själv därutöver årligen anmäla till länsstyrelsen före den 1 mars om och var du kommer att bedriva verksamhet kommande säsong.

Avgifter

För såväl miljöfarlig verksamhet som vattenverksamhet föreligger rätt för prövnings- och tillsynsmyndigheten att ta ut avgifter. Gällande avgifter framgår av Förordning (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken samt respektive kommunala nämnds beslut om taxa för prövning och tillsyn enligt miljöbalken. Avgiftens storlek styrs av verksamhetens omfattning.

För en verksamhet som är tillståndspliktig enligt 3 kap. 1 § MPF, där länsstyrelsen är operativ tillsynsmyndighet, är tillsynsavgiften 45 kronor per ton foderförbrukning och kalenderår. Den totala prövnings- och tillsynsavgiften ska dock uppgå till högst 70 000 kronor. Om du planerar en mindre verksamhet som istället ska anmälas till kommunen kan du kontakta kommunen för att få besked om avgiftens omfattning.

Länkar

Jordbruksverket. Kontroll och övervakning vid vattenbruk. <http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/djur/olikaslagsdjur/fiskarochandravattenbruksdjur/kontroll.4.38653d251424e048bcd4ae.html>

Svenska miljörapporteringsportalen, <https://smp.lansstyrelsen.se/>

Vägledning miljörapportering Naturvårdsverket, <https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning-ningar/Egenkontroll-miljorapportering/Miljorapportering/>

Lagstiftning

Förordningar

Förordning (1998:901) om verksamhetsutövers egenkontroll; https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-1998901-om-verksamhetsutovares_sfs-1998-901

Förordning (1998:940) om avgifter för provning och tillsyn enligt miljöbalken, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-1998940-om-avgifter-for-provning_sfs-1998-940

Förordning (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2004660-om-forvaltning-av_sfs-2004-660

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017R0625&from=SV>

Hushållningssällskapet

Ventilgatan 5 D, 653 45 Karlstad | Telefon 054-54 56 00

Vi har kompetens inom lantbruk, landsbygd, mat och miljö. Vi bedriver försöks- och utvecklingsverksamhet vilket bidrar till att vi alltid kan ge våra kunder den senaste kunskapen. Vår rådgivning är fristående, det vill säga helt fri från kommersiella och partipolitiska intressen. www.hushallningssallskapet.se

Hushållnings
sällskapet

